

d'analogia amb el territori bascòfon. L'ortografia adoptada ha estat en tot moment la de l'acadèmia basca, àdhuc en els noms que no són etimològicament d'origen basc; així, apareixen formes com *Biana* (*Viana*), *Agilar* (*Aguilar*), *Korella* (*Corella*), etc., que, naturalment, no afecten la nostra tradició gràfica romànica.

Aquest treball, realitzat amb tot rigor científic d'acord amb la metodologia assenyalada, com diu l'informe de la comissió, «ha procurat d'obrir un camí, mostrar una guia en aquest problemàtic procés d'afirmació nacional», i és dirigit a tot el País Basc, particularment als ajuntaments (als quals es recomana la regularització del topònim sempre que calgui), als organismes oficials, als mitjans de comunicació, a les escoles i a les empreses comercials, a fi que adoptin i difonguin la forma correcta dels noms que s'hi ha establert.

Josep MORAN I OCERINJAUREGUI

G. A. PADLEY: *Grammatical Theory in Western Europe, 1500-1700. The Latin Traditions*. Cambridge, Cambridge University Press, 1976. 29 pàgs.

A causa de la intensitat del desenvolupament teòric de la lingüística durant aquests darrers anys, ens hem acostumat a no valorar adequadament la importància del pensament lingüístic del passat. Una excepció important és, certament, la revaloració de què ha estat objecte la doctrina gramatical de Port-Royal per part dels generativistes. El llibre que ens proposem de comentar, que estudia el període comprès entre els inicis de l'humanisme i la publicació de la famosa gramàtica de Port-Royal, és una mostra ben remarcable d'interès per dos segles molt estimables de la història de la lingüística i d'estudi aprofundit del dit període.

En el primer capítol, l'autor, sota el títol *The Humanist tradition*, posa en relleu com el segle XVI representa una continuació de l'herència grega i romana. Amb tot, l'humanisme coexisteix, durant algun temps, amb l'escolasticisme. La relació entre ambdós moviments pot ésser més estreta en alguns països, com Anglaterra, que en altres, com Itàlia. És interessant d'observar que, bé que la lògica aristotèlica sigui sovint abandonada, no ho són diversos punts de la seva teoria lingüística. Cal remarcar la importància que tenen per als humanistes els conceptes de correcció i elegància, relacionats amb els admirats models clàssics. D'altra banda, en la reacció contra l'escolàstica que es produeix, hom arriba a minimitzar la importància de la gramàtica. L'autor assenyalava com alguns conceptes, considerats a vegades com una innovació posterior, es poden trobar en les obres d'alguns humanistes (per exemple, la dualitat estructural chomskiana és implícita en algunes de les idees de Linacre, etc.). Una circumstància important que potser no és prou posada en relleu per l'autor és el notable augment de llengües estudiades amb relació al període anterior. A mitjan segle XVI, ens diu Padley, l'humanisme anà perdent força i, malgrat els seus esforços, no pogué resoldre el problema metodològic que es presentava. Els estudis més pròpiament lingüístics anaren cedint lloc a preocupacions més aviat filosòfiques o teològiques. S'imposà un criteri normatiu, d'una banda i, de l'altra, un punt de vista semàntic. Melanchton és un representant d'aquest darrer. Hi ha, de fet, una evident confusió de criteris i la sintaxi, sobretot, rep una atenció mínima. En aquest mateix capítol són estudiats, també, Nebrija, Despauterius i, especialment, Linacre.

El segon capítol, sota el títol *The break with tradition: Scaliger, Ramus, Sanctius*, és dedicat, de fet, a l'estudi d'aquestes tres figures excepcionals, fortament innovadores. El primer dugué a terme una restauració aristotèlica i la seva definició del mot com a signe d'un concepte mental tingué una gran transcendència durant els dos segles següents. La segona figura esmentada, Ramus o Pierre de la Ramée, a diferència de l'anterior, es destaca pel seu antiaristolisme. Altrament, crida l'a-

tenció el formalisme d'aquest autor, precursor, en aquest sentit, de la lingüística moderna. Igual que l'anterior, influí en la doctrina de Port-Royal amb la seva distinció entre el discurs intern (*verbum mentis*) i l'extern (*verbum oris*), bé que no es tracta d'una preocupació realment nova. La tercera figura —Sanctius o *el Brocense*— fou ben conegut per Europa durant molt de temps. És notable la importància que concedeix aquest famós humanista a la sintaxi. És molt apreciat el seu tractament de l'èlipse.

El tercer capítol, referent al segle XVII, és subtítulat *Words versus thinks*, i se'n hi diu que algunes característiques, com la preferència de les coses respecte a les paraules, l'aspiració a un llenguatge que pogués reflectir més exactament els fenòmens i d'altres, junt amb la desconfiança que hom tenia de la gramàtica que s'ensenyava a les escoles, fan que al final del segle XVII es pensí molt en un llenguatge artificial i en la gramàtica universal.

El capítol quart és dedicat, precisament, al tema de la gramàtica universal, tan característic de l'esmentat segle. Aquesta idea no és nova, certament, i segueix la tradició, especialment, de la vella *grammatica speculativa*. Una figura preponderant d'aquell moment històric és Campanella, que és influït per Plató i Aristòtil alhora. L'autor es refereix també a Fink-Helwig i a Caramuel, el qual, com Campanella, afirma que el signe lingüístic dona ja un cert coneixement dels fenòmens. Al final del capítol, hom es refereix als anomenats *language-planners*, entre els quals Comenius posa en relleu la importància d'un precedent tan atractiu com l'*Ars Magna* de Ramon Llull. El més important dels *language-planners* és Wilkins, el qual proposa una classificació filosòfica de les anomenades *simples nocions* (cada cosa, segons ell, es correspon a una noció simple, expressada per un mot).

Port-Royal és el tema del darrer capítol de l'obra. L'autor posa en relleu, una vegada més, com alguns dels autors que hem esmentat abans influeixen en la famosa gramàtica de Port-Royal. L'autor, molt encertadament i, d'acord amb altres investigadors,¹ posa en relleu que la gramàtica de Port-Royal no pot ésser el primer punt de referència per als generativistes. La dita gramàtica aspira, certament, a una universalització basada en la raó. És ben sabut que, després d'adquirir un enorme prestigi per tot Europa, fou atacada pels representants de diferents sectors lingüístics, fins arribar a la seva revaloració actual ja al·ludida. Cal dir que molts dels manuals pedagògics han seguit les seves petjades fins temps recents. Chomsky ha considerat la gramàtica de Port-Royal com la primera aplicació de les idees de Descartes, però la doctrina que afirma l'existència de fets generals de l'estructura gramatical, que reflecteixen propietats fonamentals de la ment, té precedents que no són degudament valorats per Chomsky.² Malgrat el que pot semblar d'antuvi, la gramàtica de Port-Royal —i l'autor insisteix molt en això— no és cap continuació, essencialment, de la tradició medieval. Són estudiades algunes diferències fonamentals i, entre elles, que les relacions que feien els modistes entre el *modus essendi* del món extern i el *modus intelligendi* o manera que el dit món és percebut i interpretat per la ment, no es troben en la doctrina de Port Royal. La relació d'aquesta amb la lògica és, certament, extraordinària.

Després d'una breu conclusió segueix un apèndix amb definicions antigues i medievals de les parts de l'oració, una extensa bibliografia i un índex molt complet.

Josep ROCA I PONS

1. Vegeu la ressenya crítica de VIVIAN SALMON sobre l'obra de Chomsky *Cartesian Linguistics*, *JL*, V/1 (abril 1969), 165-187.

2. Vegeu, també, la recensió indicada en la nota anterior.